

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Харківського районного управління поліції
№ 1 Головного управління Національної
поліції в Харківській області
22.08.2023**

м. Київ, 2023

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 22.08.2023 групою НПМ здійснено відвідування Харківського районного управління поліції № 1 Головного управління Національної поліції в Харківській області (далі – управління поліції, РУП).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Проценко Наталія Павлівна, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Полторапавлов Максим Геннадійович, представник громадської організації.

Управління поліції знаходиться за адресою: місто Харків, вулиця Алчевських, 49.

Керівництво РУП:

Плотніков Дмитро Віталійович, начальник управління поліції (на посаді з 28.01.2021 року);

Хлебніков Володимир Олександрович, заступник начальника управління поліції (на посаді з 20.01.2021 року).

Попереднє відвідування РУП групою НПМ здійснювалось 12.11.2020. За результатами попереднього відвідування виявлено порушення прав:

на захист;

на гідні умови тримання;

на охорону здоров'я та медичне забезпечення;

осіб з інвалідністю.

Попередні рекомендації, надані групою НПМ, не виконані.

РУП розташовано у чотирьохповерховій будівлі.

Відвідуванням встановлено, що на вході до управління поліції є інформація про найменування органу поліції (фото 1).

Скарги від затриманих осіб на умови тримання чи неналежне поводження на адресу РУП протягом 2022-2023 років не надходили. Записів у книзі скарг та пропозицій не виявлено. Факти заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті затриманим відсутні.

У приміщенні РУП з метою впровадження пілотного проекту ІІІ «Custody Records» проводяться ремонтні роботи по облаштуванню двох кімнат для затриманих, кімнати для проведення слідчих дій, кімнати для спілкування з адвокатом, кімнати для зберігання речових доказів, кімнати медпрацівника, кімнати для встановлення системи електронної фіксації всіх дій, що

відбуваються із затриманими особами.

У підвальному приміщенні РУП облаштовано тимчасове укриття, є наявний запас питної води, генератор, лави для сидіння, вогнегасники та інше споряддя.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права затриманих осіб на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 21, 28 Конституції України, Стандарти КЗК).

1. У порушення вимог підпункту 1 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення Вироки судів стосовно колишніх поліцейських», при візуальному огляді кабінетів слідчих у кабінеті № 224 слідчого Орлова О.О., за сейфом зберігався спортивний снаряд – дерев'яна бита (фото 2, 3). Слідчий зазначив, що це зберігається речовий доказ, але після питання, чому речовий доказ не в пакеті та не опломбований, слідчий визнав, що це його власна річ. Таким чином, можна припустити, що спортивний снаряд використовується для заподіяння тілесних ушкоджень затриманим, доставленим та взятим під варту особам.

Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України).

2. У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VIII Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), в РУП кімната для затриманих не функціонує у зв'язку з проведенням ремонтних робіт.

Перебування затриманих осіб в управлінні поліції без поміщення їх до кімнат тимчасового затримання призводить до утримання їх в умовах несвободи під контролем працівників поліції у непередбачений законом спосіб, незабезпечення необхідним харчуванням, питною водою, вільним доступом до туалету тощо.

Для прикладу: на час відвідування РУП група НПМ виявила громадянку [REDACTED] яка знаходилась під контролем двох співробітників поліції поряд з будівлею РУП (лежала на тротуарі) в очікуванні доставлення її співробітниками поліції до суду для обрання запобіжного заходу (фото 4).

Під час спілкування із працівниками поліції, які знаходились поряд із громадянкою [REDACTED] останні повідомили, що громадянка не затримувалась та до управління поліції з'явилась самотійно.

Однак, зі слів громадянки [REDACTED] до управління поліції вона прибула з дому під контролем працівників поліції.

Відповідно до ст. 209 Кримінального процесуального кодексу України

(далі – КПК України) особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Таким чином, можна дійти висновку, що громадянка [REDACTED] була затримана працівниками управління поліції.

Зазначені факти також було підтверджено чоловіком та сусідами [REDACTED] у ході спілкування з якими встановлено, що о 8.00 год. 22.08.2023 до неї додому прибув дільничний офіцер поліції Умущенко Б.В., який їй повідомив, про необхідність слідувати за ним для доставки до РУП.

Згідно записів у журналі обліку доставлених, відвідувачів та запрошених, який передбачений Інструкцією, 22.08.2023 зазначену громадянку в управління поліції не доставляли, а утримували біля приміщення РУП.

3. Разом з цим, у порушення вимог пункту 2 Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363, посадові особи управління поліції не здійснили негайне повідомлення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги про факт затримання громадянки [REDACTED]

Крім того, слідчий управління поліції Оберніхін О.А. та т.в.о. начальника слідчого відділу Свиридов О.В. відмовились на вимогу представників групи НПМ надати документи, що підтверджують відмову [REDACTED] від захисника.

Відповідно до ч. 2 ст. 54 КПК України якщо підозрюваний, обвинувачений наполягає на відмові від захисника, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим. У разі якщо підозрюваний, обвинувачений особисто та безпосередньо повідомляє захиснику про небажання мати захисника, заміну захисника після конфіденційної розмови із захисником, така відмова або заміна фіксується у протоколі процесуальної дії або журналі судового засідання.

4. У порушення вимог підпунктів 9, 10 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських», у відділенні поліції відсутня кімната для проведення слідчих дій, а процесуальні дії із затриманими особами проводяться в службових кабінетах співробітників, без належної відеофіксації дій.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню у Другій Загальній доповіді [СРТ/Inf (92) 3] наголошував, що електронні записи поліцейських допитів є додатковою гарантією недопущення жорстокого поведження із затриманими особами (такі записи надають також значні переваги самій поліції).

5. Крім того встановлено, що журнал обліку доставлених, відвідувачів та запрошених (далі – журнал) в управлінні поліції ведеться неналежно. Так, час входу та виходу з РУП громадянки [REDACTED] 21.08.2023 у журналі не співпадає з записами відеоспостереження камери (HRUP1_1post). Згідно з даними журналу громадянку [REDACTED] до РУП було доставлено

співробітниками поліції Оберніхіним О.А. та Умущенко Б.В. з метою проведення слідчих дій о 14:12, а вийшла вона з приміщення о 15:44 і знов заходила із співробітником Умущенко Б.В. о 15:48 та залишила приміщення РУП о 16:21. Відповідно до інформації, отриманої з камер відеоспостереження громадянка ██████████ заходила до РУП лише один раз, проте у журналі містяться дані стосовно двох відвідувань.

6. Відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання кожна держава-сторона повною мірою забезпечує включення навчальних матеріалів до програм підготовки персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними. Кожна держава-сторона включає цю заборону до правил чи інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій таких осіб.

Водночас у порушення вимог зазначеної Конвенції в посадових інструкціях працівників РУП відсутня інформація про заборону катувань.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

7. У порушення вимог пункту 17 розділу VII Інструкції в управлінні поліції не обладнано кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками, у зв'язку з чим такі побачення проводяться в службових кабінетах працівників.

Порушення права осіб з інвалідністю (передбачені Конвенцією про права осіб з інвалідністю, ратифікованою Законом України №1767-VI від 16.12.2009).

8. У порушення Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), санітарна кімната не обладнана для користування осіб з інвалідністю. У порушення вимог пункту 5.2.1 ДБН Інклюзивність, маломобільні групи населення не в змозі без сторонньої допомоги потрапити до першого поверху будівлі РУП через наявність сходинок та відсутності пандусу.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Харківському районному управлінню поліції № 1 Головного управління Національної поліції в Харківській області:

1. Провести службове розслідування за фактом виявлення та використання спортивного снаряду – бити, яку було виявлено у службовому кабінеті слідчого Орлова О.О., а також по факту ненадання групі НПМ доказів та інформації щодо повідомлення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги про факт затримання громадянки [REDACTED]

2. Забезпечити відновлення функціонування кімнат для затриманих у відділенні поліції, умови утримання в яких відповідатимуть національним та міжнародним стандартам;

3. Обладнати кімнату для проведення слідчих дій та кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками;

4. Забезпечити належне ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів;

5. Вжити заходів щодо недопущення незадокументованого затримання осіб (без відповідного процесуального документування);

6. Забезпечити право затриманих осіб на професійну правничу допомогу та негайне повідомлення центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про факти затримання осіб;

7. Створити необхідні умови для забезпечення вільного доступу до приміщень управління поліції особам з інвалідністю та маломобільним групам населення;

8. Внести до посадових інструкцій працівників РУП інформацію про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

До звіту додаються: фотознімки на 3 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Наталія ПРОЦЕНКО

ФОТОЗНІМКИ ДО ЗВІТУ

Фото 1

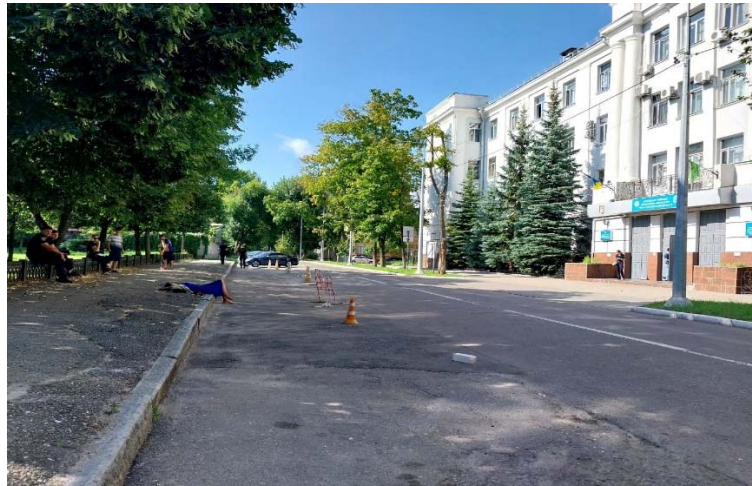
Фото 2

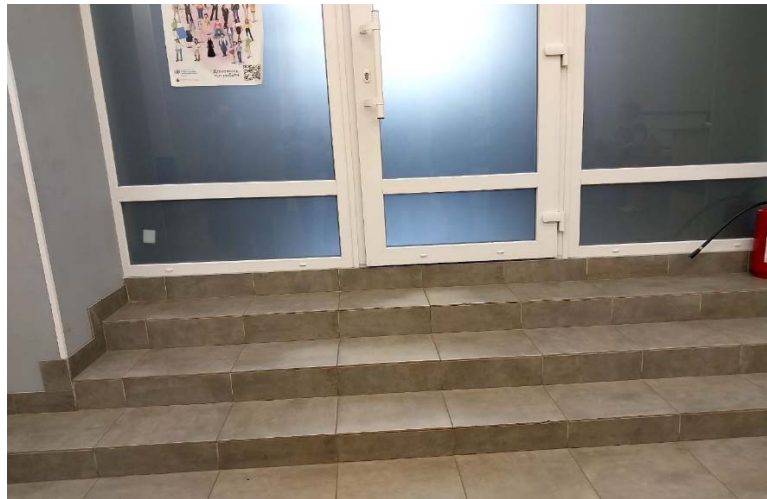
Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

